

TIRYAKI SÖZLERİ

CENAP ŞAHABETTİN

Ş A H A B E T T İ N
V D G Z K L O
U G H J Y M
Y H F

İlköğretime tavsiyeli
100 temel eserden

DÜNYA KLASİKLERİ - 45

CENAB ŞAHABETTİN Hakkında

1870 yılında Manastır'da doğan Cenab, Plevne Savaşı'nda şehit olan Binbaşı Osman Şehabeddin Bey'in oğludur. Babası şehit olunca Cenab, annesi İsmet Hanım'la İstanbul'a geldi. Evinde bir süre özel öğrenim gördükten sonra Eyüp Rüştiyesi'nde ortaokul, Fevziye İdadisi'nde ve Kuleli Askeri İdadisi'nde lise öğrenimini tamamladı. Gülhane Askeri Tıbbiye-i Şahanesi'ne (GATA: Gülhane Askeri Tıp Akademisi) girdi. GATA'dan 1889'da birincilikle ve Doktor Yüzbaşı olarak mezun oldu. Başarılı olduğundan dolayı hükümet tarafından uzmanlaşmak için Paris'e gönderildi; burada dört yıl kaldı. Paris'te bulunduğu süre içinde Latince ve Yunanca dersler alarak kendini geliştirdi. Tıp uzmanlığı yanında, Batı Edebiyatı hakkında da pek çok yenilikle birlikte yurda döndü (1893). Yurdun pek çok yerinde doktorluk yaptı. 1908'de politikaya atıldı. Sağlık Bakanlığı'nda müfet-

tişlik, ikinci başkanlık, genel müfettişlik vazifelerinde bulundu. Doktorluğa ve sağlıkla ilgili görevlere yirmi yıl devam etti. 1914'te kendi isteğiyle emekli oldu; tamamıyla eğitim ve yazı hayatına atıldı. Darülfünun'da (İstanbul Üniversitesi) önce Fransızca, sonra Türk ve Batı Edebiyatı Tarihi, daha sonra ise Osmanlı Edebiyatı Tarihi müderrisliğine (öğretmen) getirildi. 1922 yılına kadar müderrisliğe devam etti. 1928'de Paris'e gitti. 1931'de tekrar İstanbul'a döndü. İstanbul'a döndükten sonra herhangi bir resmi vazife almadan gazete ve dergilerde makaleler yazmaya devam etti. 1934 yılında İstanbul'da beyin kanamasından vefat etti. Cenab, Fransızca, İngilizce, Almanca, Farsça ve Arapça biliyordu.

Cenab, şiir, seyahat, tiyatro, vecize, tenkit, makale ve biyografi türünde eserler verdi. Eserleri: Tâmat (1887); Hac Yolunda (1909); Yalan (1911'de yazıldı, 1913'te oynandı, basılmadı); Afak-ı Irak (1915); Evrak-ı Eyyam (1915); Körebe (1917); Suriye Mektupları (1917); Nesr-i Harb, Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri (1918); Avrupa Mektupları (1919); Kadı Burhaneddin (1922); W. Shakespeare (1931); Küçük Beyler veya Derse Devam (Hüseyin Suad Yalçın ile yazdığı vodvil, sonradan Züppeler adıyla operet haline getirildi); ölümünden sonra Cenab Şahabattin'in Hayatı ve Seçme Şiirleri (Sadeddin Nüzhet Ergun, 1935); Cenab Şahabattin'in Bütün Şiirleri (Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman, 1984).

---

* Vodvil: Hareketli, eğlenceli bir konuya dayanan, şarkılara da yer verilen hafif güldürü; tiyatro.

ÖNSÖZ

Cenab Şahabattin, Türk Edebiyatı'nın önemli yazar ve şairlerinden; hayatı yoğun bir şekilde hissetmiş ve yaşamış insanlardandır. Hayattan ayrılırken geriye duygu, düşünce, beğeni ve tecrübelerini titizlikle aktardığı not defterini ve eserlerini bırakmıştır.

Cenab'ın not defteri özdeyişler kitabı şeklindedir. Bildiğimiz gibi özdeyiş; bir düşünceyi, bir duyguyu, bir bilgiyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü söz, vecize anlamındadır.

Bu çalışmada, not defterinde bulunan sözler içinden ilköğretim öğrencilerine uygun olanları dil bakımından da sadeleştirerek seçtim. Bununla birlikte, tümüyle sadeleştirmeyi dil ve estetik açısından uygun görmedim. Bazı kelimeleri aynen bırakıp, anlamını dipnot ile verdim. Bu şekilde kelime hazinesine de katkı sağlanmış olacağını düşünüyorum.

Anlam ve eğitim düzeyi dikkate alınarak yapılan bu seçme ve sadeleştirme ile birkaç hedefin gerçekleşmesini ümit ediyorum. Seçmeler, vecizeler hakkında ve Cenab'ın özdeyişleriyle ilgili bir fikir vermiş olacaktır. Ayrıca, bu sözleri okurken pek çok fikir, duygu ve konu hakkında düşünme fırsatı elde edilecektir. Cenab'ı ve hayatı anlamada bir katkı olabilmesi dileğiyle...

Elif Konar
Temmuz 2005, İstanbul

SUNUŞ

Söylenmemiş fikir yoktur, diyorlar. Bu söz doğru olsa da bundan sonra insanlar sükût* edecek değil!...

*

Ortaya çıkan fikirler zekânın filizleridir.

*

Pek çok adamların benden fazla fikirleri vardır, fakat benimkiler az çok bir işe yaramak ümidiyle ortaya çıkarken, onların ki tembel tembel evlerinde kapalı oturuyorlar.

*

Güzel fikir doğru olmasa bile hoşça gider.

---

* Süküt: Susmak, sessizlik.

Fikir uğradığı zihnin değil, çıktığı dilin malıdır.

*

Güzel fikir ihtiyarlamaz.

*

Fırtına, eğer bana bir fikir getirirse, saçları
yolmasında sakınca görmem.

*

Mide için lokma neyse zihin için fikir de odur;
hepsi beslemez, bir kısmı sağlığa dokunur ve bazıları
zehirler.

*

İnsan gibi, dünya da yaşlandıkça elemeleri
artıyor!

Boş mide haykırır, derler. Biz de ekleyelim:
Dolu ağızların sesi çıkmaz.

Büyük yoksulluk gibi büyük zenginlik de güzel
hislerin gelişmesine mânidir.”

---

* Elem: Acı, üzüntü, dert, keder.

** Mâni: Engel.